

PRACOVNÝ TEXT!

OBEŽNÍK KONGREGÁCIE PRE BOHOSLUŽBU

O PRÍPRAVE A SLÁVENÍ VEĽKONOČNÝCH SVIATKOV

ÚVOD

1. Obrady Veľkej noci a celého Svätého týždňa, ktoré obnovil po prvý raz Pius XII. v rokoch 1951 a 1955, všetky cirkvi Rímskeho obradu prijali, s radosťou.¹

Druhý vatikánsky koncil, najmä vo svojej konštitúcii O posvätnnej liturgii, viackrát na základe tradície zdôraznil ústredné postavenie Kristovho veľkonočného tajomstva a pripomenul, že práve z neho odvodzujú svoju silu všetky sviatosti a sväteniny.²

2. Ako sa týždeň začína a vrcholí slávením nedele, ktorá má vždy veľkonočný ráz, tak vrchol celého liturgického roka žiari v posvätnom Veľkonočnom trojdní umučenia a zmŕtvychvstania Pána³ — prípravou naň je Pôstne obdobie a rozširuje sa s radosťou na celý okruh päťdesiatich dní.

3. V mnohých častiach kresťanského sveta si veriaci, spolu so svojimi duchovnými pastiermi, tieto obrady neobyčajne vážia a zúčastňujú sa na nich s ozajstným duchovným úžitkom.

V niektorých krajinách však postupne začala chladnúť prvotná horlivosť a zápal, s akými spočiatku prijali obnovu Veľkonočnej vigílie. Niekde dokonca ani nechápu jej význam až tak, že ju pokladajú len za obyčajnú večernú omšu a slávia ju takým spôsobom a v takom čase ako omšu nedele, anticipovanú v sobotu večer.

Inde zas nedodržiavajú primeraný čas slávenia posvätného trojdnia. Navyše často dávajú na výhodný čas rozličné pobožnosti a ľudové nábožné cvičenia, takže veriaci sa vo väčšom počte zúčastňujú na nich, ako na liturgických sláveniach.

Nepochybné takéto odchýlky pochádzajú skôr z doterajšieho nedostatočného poučenia kňazov a veriacich o význame veľkonočného tajomstva ako centra liturgického roka a kresťanského života.⁴

4. Ďalšou prekážkou, pre ktorú sa veriaci nezúčastňujú na samých sláveniach, je, že sa na mnohých miestach s Veľkým týždňom prekrýva pracovné voľno, a v neposlednom rade zmýšľanie dnešnej spoločnosti.

5. Kongregácia pre bohoslužbu na základe získaných skúseností pokladá za potrebné pripomenúť niektoré náukové a pastoračné zásady ako aj rozmanité ustanovenia týkajúce sa Veľkého týždňa. To, čo sa v liturgických knihách uvádza na Pôstne obdobie, Veľký týždeň, Veľkonočné trojdnie a Veľkonočné obdobie, platí naďalej, ak sa v tomto dokumente nehovorí inak.

---

¹ Porov. Posv. kongr. obradov, dekrét *Dominicæ Resurrectionis* (9. febr. 1951) AAS 43 (1951) 128–137; Posv. kongr. obradov, dekrét *Maxima redemptionis nostræ mysteria* (16. nov. 1955) AAS 47 (1955) 838–847.

² Porov. II. vat. koncil, konšt. o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 5, 6, 61.

³ Porov. *Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári*, č. 18.

⁴ Porov. II. vat. koncil, dekrét o pastoračnej službe biskupov v Cirkvi *Christus Dominus*, č. 15.

Tento dokument celou svojou váhou znova zdôrazňuje všetky predpisy, aby sa veľké tajomstvá vykúpenia slávil čo najlepšie a aby sa veriaci mohli na nich zúčastňovať s väčším úžitkom.⁵

I PÔSTNE OBDOBIE

6. „Každoročný priebeh Pôstneho obdobia je milostivý čas, v ktorom sa vystupuje na svätý vrch Veľkej noci.

Veď Pôstne obdobia svojou dvojakou povahou pripravuje katechumenov i veriacich na slávenie veľkonočného tajomstva. Katechumeni sa vyvloením a skúškami, ako aj katechézou privádzajú k sviatostiam kresťanského zasvätenia; veriaci sa zas častejším počúvaním Božieho slova, vrúcnejšou modlitbou a konaním pokánia pripravujú na obnovenie krstných sľubov.“⁶

a) Uvedenie do kresťanského života

7. Celé kresťanské zasvätenie má veľkonočný ráz, pretože je naozaj prvou sviatostnou účasťou na Kristovej smrti a zmŕtvychvstaní. Preto má pôstne obdobia ako čas očisťovania a osvecovania znova nadobudnúť plný význam najmä prostredníctvom skrutínií a odovzdaní. Za najvhodnejší čas na slávenie sviatostí zasvätenia treba pokladať samu Veľkonočnú vigíliu.⁷

8. Cirkevné spoločenstvá, ktoré nemajú katechumenov, nech sa nezabudnú modliť za tých, čo inde v najbližšiu Veľkonočnú vigíliu prijímú sviatosti kresťanského zasvätenia. Duchovní pastieri by mali veriacim vysvetliť, aký veľký význam má pre zveladenie ich duchovného života vyznanie krstnej viery, na obnovenie ktorého sami budú pozvaní v tej istej vigílii „po skončení štyridsaťdennej veľkopôstnej prípravy“.⁸

9. Pôst má byť obdobím katechézy pre tých dospelých, ktorí síce boli ako deti pokrstení, ale ešte neboli na katechetickom poučení, a tak nemohli byť pripustení na birmovanie a Eucharistiu. V tomto období treba konať kajúce slávenia, ktorými by sa pripravili na sviatosť zmierenia.⁹

10. Pôstne obdobia je aj náležitým časom na slávenie kajúcich obradov zodpovedajúcich skrutíniám pre nepokrstené deti, ktoré dosiahli katechetický vek, a pre deti už pokrstené, prv, ako by mohli po prvý raz pristúpiť k sviatosti pokánia.¹⁰

Nech biskup pokladá za vec svojho srdca podporovať formáciu katechumenov, dospelých alebo detí, a podľa okolností predsedáť predpísaným obradom za aktívnej účasti miestneho spoločenstva.¹¹

⁵ Porov. Posv. kongr. obradov, dekrét *Maxima redemptionis nostrae mysteria* (16. nov. 1955) AAS 47 (1955) 838–847.

⁶ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 249.

⁷ Porov. *Rímsky rituál*, Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života, č. 8; CIC, kán. 856.

⁸ *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 46.

⁹ Porov. *Rímsky rituál*, Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života, kap. IV. najmä č. 303.

¹⁰ Porov. *Rímsky rituál*, Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života, č. 330–333.

¹¹ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 250, 406–407; porov. *Rímsky rituál*, Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života, č. 41.

b) *Slávenia v Pôstnom období*

11. Pôstne nedele majú vždy prednosť pred všetkými sviatkami Pána a pred všetkými slávnosťami. Slávnosti, ktoré pripadnú na tieto nedele, anticipujú sa v sobotu^{12*} Pôstne férie majú zasa prednosť pred záväznými spomienkami.¹³

12. Katechetické poučenie o veľkonočnom tajomstve a o sviatostiach treba sústrediť predovšetkým do nedel'ných homílií, pričom treba starostlivo vysvetľovať texty lekcionára, najmä perikopy evanjelia, pretože ony z rôznych hľadísk osvetľujú krst a ostatné sviatosti, ako aj Božie milosrdenstvo.

13. Ducovní pastieri nech častejšie a širšie vysvetľujú Božie slovo v homíliách feriálnych dní, pri sláveniach Božieho slova, pri kajúcich sláveniach,¹⁴ v osobitných príhovoroch pri návšteve rodín alebo skupín rodín, spojených s požehnaním. Veriaci nech sa často zúčastňujú na omšiach vo férie. Ak tak nemôžu urobiť, treba ich povzbudiť, aby si prečítali aspoň čítania omše dňa, či už v rodine, alebo súkromne.

14. „Pôstne obdobie si zachováva kajúci ráz.“¹⁵ „V katechéze nech sa veriacim prízvukuje, s poukazom na sociálne následky hriechu, pravá povaha pokánia, ktoré odmieta hriech ako urážku Boha.“¹⁶

Čnosť pokánia a jeho konanie tvoria naďalej nevyhnutnú súčasť prípravy na Veľkú noc: vonkajšie pokánie jednotlivca aj celého spoločenstva musí vyvierat' z obrátenia srdca; a hoci sa prispôsobuje okolnostiam a podmienkam nášho veku, predsa jej nesmie chýbať evanjeliový duch pokánia a má sa zameriavať na dobro bratov.

Pri konaní pokánia neslobodno zabúdať na úlohu Cirkvi. Treba čo najviac zdôrazňovať modlitbu za hriešnikov a túto prosbu častejšie vkladať aj do všeobecnej modlitby.¹⁷

15. Veriacim sa odporúča živšia a bohatšia účasť na liturgii pôstneho obdobia a na kajúcich sláveniach. Osobitne ich treba upozorniť na to, aby podľa zákona a tradícií Cirkvi pristúpili v tomto čase k sviatosti pokánia, aby sa tak mohli s čistou dušou zúčastniť na veľkonočných tajomstvách. Je veľmi vhodné, ak sa sviatosť pokánia v Pôstnom období slávi podľa obradu zmierenia viacerých kajúcnikov s individuálnym vyznaním a rozhrešením, ako je to v Rímskom rituáli.¹⁸

Duchovní pastieri zas nech sú naporúdzí v službe zmierenia a nech častejšie poskytnú možnosť na individuálnu spoveď, aby tak uľahčili prístup k tejto sviatosti.

16. Veľkopôstna príprava nech sa v každom ohľade usmerňuje tak, aby jasnejšie vynikol život miestnej cirkvi a podporil sa jej rozvoj. Preto sa veľmi odporúča zachovať a podporovať tradičnú formu zhromaždenia miestnej cirkvi na spôsob rímskych „štácií“. Tieto

¹² Porov. *Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári*, č. 5; porov. tamže, č. 56f a *Notitiae*, 23 (1987) 397.

* V tejto veci od vydania obežníka bola urobená zmena, slávnosti sa už neanticipujú v sobotu, ale sa prekladajú na nasledujúci pondelok ak nejde o Kvetnú nedeľu alebo Nedeľu Pánovho zmŕtvychvstania. (Porov. dekrét Kongregácie pre bohoslužbu a sviatosti Prot. CD500/1989) Pozn. 2. redakcie.

¹³ Porov. *Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári*, č. 16b.

¹⁴ *Rímsky misál*, *Všeobecné smernice*, č. 42; porov. *Obrad pokánia*, č. 36–37.

¹⁵ PAVOL VI., apošt. konšt. *Pœnitementi*, II, 1: AAS 58 (1966) 183.

¹⁶ *Cœremoniale Episcoporum*, č. 251.

¹⁷ Porov. *Cœremoniale Episcoporum*, č. 251; II. vat. koncil, konšt. o posvätej liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 109.

¹⁸ Porov. *Cœremoniale Episcoporum*, č. 251.

zhromaždenia veriacich možno uskutočniť, najmä pod predsedníctvom pastiera diecézy, buď pri hrobch svätých alebo vo význačných kostoloch alebo svätyniach mesta, alebo aj na vyhľadávanejších pútnych miestach diecézy.¹⁹

17. V Pôstnom období „sa zakazuje zdobiť oltáre kvetmi a hudobné nástroje sa dovoľuje používať len na udržanie spevu“,²⁰ čo zodpovedá kajúcemu rázu tohto obdobia.

18. Od začiatku Pôstneho obdobia až po Veľkonočnú vigíliu sa vynecháva aj *Aleluja* vo všetkých sláveniach, a to aj na slávnosti a sviatky.²¹

19. Piesne najmä pri sláveniach Eucharistie, ale aj pri pobožnostiach majú byť primerané tomuto obdobiu a čo najlepšie zodpovedať liturgickým textom.

20. Treba podporovať a duchom liturgie naplniť tie pobožnosti, ktoré sú zvlášť vhodné na Pôstne obdobie, ako je krížová cesta, aby sa tak myseľ veriacich ľahšie priviedla k sláveniu Kristovho veľkonočného tajomstva.

c) *Osobitosti niektorých dní v Pôstnom období*

21. V stredu pred Prvou pôstnou nedeľou veriaci prijímajú popolec, a tak vstupujú do obdobia určeného na očistenie duše. Týmto kajúcim znakom, vychádzajúcim z biblickej tradície a zachovávanom v Cirkvi až po naše dni, naznačuje sa postavenie človeka–hriešnika, ktorý navonok vyznáva svoju vinu pred Pánom a tým vyjadruje vôľu vnútorne sa obrátiť vedený nádejou, že Pán bude voči nemu milosrdný. Týmto znakom súčasne nastupuje na cestu obrátenia, ktorá vyúsťuje do slávania sviatosti pokánia v dňoch pred Veľkou nocou.²²

Požehnanie popola a značenie popolom sa koná v omši alebo aj mimo nej. Vtedy je najprv liturgia slova a končí sa modlitbou veriacich.²³

22. Popolcová streda je deň záväzného pokánia v celej Cirkvi; vtedy sa zdržiavame mäsitého pokrmu a zachováваме pôst.²⁴

23. Prvá pôstna nedeľa je začiatok úctyhodného tajomstva ročnej veľkopôstnej prípravy.²⁵ Omša tejto nedele má obsahovať prvky, ktoré naznačujú túto myšlienku — napríklad vstupný sprievod s litániami svätých.²⁶ V omši Prvej pôstnej nedele biskup nech primerane — s prihliadnutím na pastoračné potreby — slávi v katedrálnom alebo inom kostole obrad „vyvolenia“.²⁷

24. Evanjeliá o Samaritánke, o slepom od narodenia a o vzkriesení Lazára, určené na Tretiu, Štvrtú a Piatu pôstnu nedeľu v roku A, možno pre ich dôležitosť s ohľadom na kresťanské zasvätenie čítať aj v rokoch B, a C, predovšetkým tam, kde sú katechumeni.²⁸

¹⁹ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 260.

²⁰ *Cæremoniale Episcoporum*, č. 252.

²¹ Porov. *Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári*, č. 28.

²² Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 253.

²³ *Rímsky misál*, Popolcová streda.

²⁴ PAVOL VI., apošt. konšt. *Pænitemini*, II, 1: AAS 58 (1966) 183; CIC, kán. 1251.

²⁵ *Rímsky misál*, Prvá pôstna nedeľa, modlitba dňa a nad obetnými darmi.

²⁶ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 261.

²⁷ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 408–410.

²⁸ Porov. *Rímsky misál*, Poriadok čítaní, II. vyd. 1981, Úvod, č. 97.

25. Na Štvrtú pôstnu nedeľu („Lætare“), na slávnosti a sviatky sa dovoľuje hrať na organe alebo iných hudobných nástrojoch a oltár možno ozdobiť kvetmi. V túto nedeľu možno použiť rúcha ružovej farby.²⁹

26. Zvyk zahaľovať križe a obrazy v kostole od Piatej pôstnej nedele možno — podľa úsudku konferencie biskupov — zachovať.* Križe zostanú zahalené do konca slávenia umučenia Pána na Veľký piatok, obrazy až do začiatku Veľkonočnej vigílie.³⁰

II VEĽKÝ TÝŽDEŇ

27. Vo veľkom týždni svätá Cirkev slávi tajomstvá spásy, ktoré uskutočnil Kristus v posledných dňoch svojho života, počnúc jeho mesiášskym vstupom do Jeruzalema.

Pôstne obdobie pokračuje až do Zeleného štvrtka. Večernou omšou na pamiatku Pánovej večere sa začína Veľkonočné trojdnie, ktoré pokračuje cez Veľký piatok utrpenia a smrti Pána a cez Bielu sobotu, má svoj stred vo Veľkonočnej vigílii a uzatvára sa večerami Nedele Pánovho zmŕtvychvstania.

„Dni Veľkého týždňa, od pondelka do štvrtka vrátane, majú prednosť pred každým iným slávením.“³¹ V tieto dni nech sa neslávi krst a birmovanie.

a) *Kvetná nedeľa, Nedeľa utrpenia Pána*

28. Veľký týždeň sa začína Kvetnou nedeľou, čiže Nedeľou utrpenia Pána, v ktorej sa spája v jedno predzvesť kráľovského triumfu Krista so zvesťou o jeho umučení. V slávení a v katechéze tohto dňa treba vyzdvihnúť súvislosť medzi oboma pohľadmi na veľkonočné tajomstvo.³²

29. Spomienka na Pánov vstup do Jeruzalema sa odpradáva koná slávnostnou procesiou, ktorou veriaci slávia túto udalosť, pričom napodobňujú zvolania a gestá hebrejských detí, ktoré vyšli Pánovi v ústrety a nadšene volali: „zbožne Hosanna“.³³

Procesia nech je len jedna a nech sa koná vždy pred omšou, na ktorej býva najväčšia účasť ľudu, a to aj vo večerných hodinách v sobotu alebo v nedeľu. Veriaci nech sa zhromaždia v niektorom menšom kostole alebo na inom vhodnom mieste mimo kostola, ku ktorému sa potom má ísť v procesii.

Veriaci sa zúčastnia na procesii tak, že nesú palmové ratolesti alebo ratolesti iných stromov. Kňaz a posluhujúci kráčajú pred ľuďom a tiež nesú ratolesti.³⁴

Požehnanie ratolestí sa koná na to, aby sa niesli v procesii. Ratolesti uchovávané doma pripomínajú veriacim Kristovo víťazstvo, ktoré slávil procesiou.

Duchovní pastieri nech sa usilujú tak pripraviť a sláviť túto procesiu na počesť Krista Kráľa, aby naozaj priniesla veľa úžitku a podnetov pre duchovný život veriacich.

²⁹ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 252.

* U nás na základe úsudku Konferencie biskupov sa križe a obrazy zahaľujú od Piatej pôstnej nedele. Pozn. 2. redakcie.

³⁰ *Rímsky misál*, rubrika v sobotu štvrtého týždňa.

³¹ Porov. *Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári*, č. 16a.

³² Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 263.

³³ Porov. *Rímsky misál*, Kvetná nedeľa, č. 9.

³⁴ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 270.

30. Na slávenie spomienky na Pánov vstup do Jeruzalema Rímsky misál okrem slávnostnej procesie uvádza ešte dva iné spôsoby, a to nie preto, aby sa vyhovelo pohodliu, ale s ohľadom na prekážky, ktoré azda procesiu znemožňujú.

Druhým spôsobom spomienky je slávnostný vstup, keď sa nemôže konať procesia mimo kostola. Ako tretí sa uvádza jednoduchý vstup; použije sa pri všetkých omšiach tejto nedele, v ktorých sa nekoná slávnostný vstup.³⁵

31. Kde nemožno sláviť omšu, bude dobré sláviť slávenie Božieho slova o Mesiášovom vstupe a o Pánovom umučení, a to v sobotu večer alebo vo vhodnom čase v nedeľu.³⁶

32. Pri procesii zbor a ľud spievajú spevy určené v Rímskom misáli, ako žalm 24 a 47, alebo aj iné spevy na počesť Krista Kráľa.

33. Rozprávanie o umučení Pána, pašie, sa deje zvlášť slávnostne. Treba ho spievať alebo čítať podľa tradičného zvyku — majú ho predniesť traja — jeden to, čo hovorí Kristus, druhý zas text rozprávača, tretí to, čo hovoria ostatné osoby a ľud. Pašie prednášajú diakoni alebo presbyteri; keď ich niet, lektori; vtedy sa musia vyhradiť kňazovi tie časti, v ktorých hovorí Kristus.

Pašie sa čítajú bez sviečok, bez incenzácie, bez pozdravu a bez poznačenia knihy znakom kríža; iba diakoni prosia od kňaza požehnanie ako inokedy pred evanjeliom.³⁷

Pre duchovné dobro veriacich sa žiada, aby sa pašie prečítali celé a aby sa nevynechávali ani čítania, ktoré sú pred nimi.

34. Po pašiach nech sa nevynechá homília.

b) *Omša svätenia olejov*

35. Omša svätenia olejov, ktorú biskup koncelebruje so svojim presbytériom a v ktorej svätí krizmu a požehnáva ostatné oleje, je prejavom jednoty presbyterov s ich biskupom v jedinom a tom istom Kristovom kňazstve a službe.³⁸ Na túto omšu treba prizvať presbyterov z rôznych častí diecézy, aby koncelebrovali s biskupom, a tak, ako sú jeho pomocníkmi a radcami v každodennej službe, boli aj svedkami a pomocníkmi pri svätení krizmy.

Aj veriacich treba naliehavo povzbudzovať, aby sa zúčastnili na tejto omši a prijali sviatosť Eucharistie pri tomto slávení.

Omša svätenia olejov sa podľa tradície slávi vo štvrtok Veľkého týždňa. Ak je v tento deň ťažko zhromaždiť okolo biskupa kňazov a ľud, toto slávenie sa môže anticipovať aj v iný deň, ale krátko pred Veľkou nocou.³⁹ Pri slávení sviatostí uvedenia do kresťanského života vo Veľkonočnej vigílii treba použiť novú krizmu a olej katechumenov.

36. Slávenie omše svätenia olejov pre jej význam v živote diecézy má byť len jedno. Koná sa v katedrálnom alebo z pastoračných príčin v inom zvlášť význačnom kostole.⁴⁰

³⁵ Porov. *Rímsky misál*, Kvetná nedeľa, č. 16.

³⁶ Porov. *Rímsky misál*, Kvetná nedeľa, č. 19.

³⁷ Porov. *Rímsky misál*, Kvetná nedeľa, č. 22. Pre omšu, ktorej predsedá biskup: porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 74. (Konkrétnej matérie sa skôr týka č. 273 — pozn. 2. red.)

³⁸ II. vat. koncil, dekrét o kňazskom účinkovaní a živote *Presbyterorum ordinis*, č. 7.

³⁹ *Cæremoniale Episcoporum*, č. 275.

⁴⁰ *Cæremoniale Episcoporum*, č. 276.

Oleje v jednotlivých farnostiach možno prijať pred slávením večernej omše na pamiatku Pánovej večere alebo v inom vhodnom čase. Pomôže to pri poučovaní veriacich o používaní a účinku svätých olejov a krizmy v kresťanskom živote.

c) *Kajúce slávenie na konci pôstneho obdobia*

37. Je vhodné uzavrieť Pôstne obdobie, pre jednotlivých veriacich i pre celé kresťanské spoločenstvo, kajúcim slávením, a tak ich pripraviť na plnšiu účasť na veľkonočnom tajomstve.⁴¹

Toto slávenie nech sa koná pred Veľkonočným trojdním, nie bezprostredne pred večernou omšou na pamiatku Pánovej večere.

III VŠEOBECNE O VEĽKONOČNOM TROJDNÍ

38. Cirkev slávi každý rok veľké tajomstvá vykúpenia ľudí od večernej omše vo Štvrtok Pánovej večere až do vešpier Nedele Pánovho zmŕtvychvstania. Tento časový úsek sa výstižne volá „trojdním ukrižovaného, pochovaného a vzkrieseného“⁴² a aj „Veľkonočným trojdním“, lebo sa v ňom sprítomňuje a uskutočňuje tajomstvo Veľkej noci, to jest Pánov prechod z tohoto sveta k Otcovi. Slávením tohto tajomstva Cirkev cez liturgické a sviatostné znaky vytvára s Kristom, svojím Ženichom, vnútorné spoločenstvo.

39. Veľkonočný pôst v prvých dvoch dňoch trojdnia, keď sa Cirkev podľa dávnej tradície postí, „lebo jej vzali ženícha“,⁴³ je posvätný. V Piatok umučenia a smrti Pána treba všade zachovať pôst a zdržiavať sa mäsitého pokrmu. Odporúča sa predĺžiť tento pôst aj na Bielu sobotu, aby Cirkev mohla dôjsť k radostiam Veľkonočnej nedele s povznesenou a úprimnou myslou.⁴⁴

40. Odporúča sa spoločne sláviť posvätné čítanie a ranné chvály v Piatok umučenia a smrti Pána a na Bielu sobotu. Je vhodné, aby sa na nich zúčastnil aj biskup v katedrálom chráme, ak je to možné, s klérom a ľudom.⁴⁵

Túto časť liturgie hodín, ktorá sa kedysi označovala ako „tmavé hodinky“, treba zachovať v nábožnosti veriacich, aby aj jej prostredníctvom zbožne rozjímali o umučení, smrti a pochovaní Pána a očakávali zvesť o jeho zmŕtvychvstaní.

41. Na to, aby slávenie Veľkonočného trojdnia bolo dôstojné, treba mať poruke dostatočný počet posluhujúcich a miništrantov, ktorých bude nevyhnutné náležite poučiť o všetkom, čo majú konať. Duchovní pastieri nech nezabudnú čo najlepšie vysvetliť veriacim význam a priebeh obradov, ktoré slávia, a pripraviť ich na aktívnu a plodnú účasť.

---

⁴¹ Porov. *Obrad pokánia*, Dodatok II, č. 1 a 7 (v slov. verzii na str. 122 a 123 — pozn. 2. red.). Porov. vyššie poznámku 18.

⁴² Porov. Posv. kongr. obradov, dekrét *Maxima redemptionis nostrae mysteria* (16. nov. 1955) AAS 47 (1955) 858; Sv. AUGUSTÍN, *Ep.* 55, 24, *PL*, 35, 215.

⁴³ Porov. *Mk*, 2, 19-20; TERTULIÁN, *De ieiunio* 2 a 13, *Corpus Christianorum* II, str. 1271.

⁴⁴ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 295; II. vat. koncil, konšt. o posvätej liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 110.

⁴⁵ Porov. II. vat. koncil, konšt. o posvätej liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 296; Všeobecné smernice o liturgii hodín, č. 210.

42. Spevu ľudu, ako aj posluhujúcich a kňaza pripadá v slávení Svätého týždňa a najmä Veľkonočného trojdňa osobitný význam, lebo práve spev najlepšie zodpovedá slávnosti týchto dní a dodáva textom väčšiu pôsobivosť a silu.

Konferencie biskupov sa vyzývajú, aby — ak tak ešte neurobili — dali zostaviť nápevy na texty a zvolania, ktoré sa nikdy nemajú prednášať bez spevu.

Sú to:

- a) slávnostná modlitba veriacich v Piatok umučenia a smrti Pána; výzva diakona, ak je, alebo zvolanie ľudu;
- b) spevy pri odhalení a uctievaní svätého kríža;
- c) zvolania počas procesie s veľkonočnou sviecou a veľkonočného chválospevu, resp. zvonivým *Aleluja*, litánie k svätým a zvolanie po požehnaní vody.

Spevné liturgické texty, určené na prejavenie účasti ľudu, bez príčiny neslobodno vynechať. K ich prekladom do národnej reči treba vyhotoviť primerané melódie. Ak by tieto texty pre spievanú liturgiu neboli ešte poruke v národnej reči, treba vybrať iné, podobné texty. Treba sa postarať o zostavenie primeranej zbierky melódií na tieto slávenia, ktoré by sa používali iba počas nich.

Ide o tieto spevy:

- a) spevy na požehnanie a procesiu s ratolesťami a vstup do kostola;
- b) spevy na procesiu so svätými olejmi;
- c) spevy na procesiu s darmi vo večernej omši na pamiatku Pánovej večere a hymnus na procesiu prenesenia Najsvätejšej sviatosti do kaplnky úschovy;
- d) resp. zvonivá k žalmom na Veľkonočnú vigíliu a spev na pokropenie vodou.

Treba pripraviť vhodné melódie aj na spev pašii, veľkonočného chválospevu a požehnanie krstnej vody, a to také, ktoré by sa ľahko spievali.

Vo väčších kostoloch možno použiť posvätnú hudbu zo staršej i súčasnej pokladnice. Treba sa však postarať o to, aby sa ľud vždy primerane zapájal.

43. Veľmi sa odporúča, aby sa malé rehoľné, kňazské i nekňazské, a iné laické spoločenstvá zúčastnili na slávení veľkonočného trojdňa vo väčších kostoloch.⁴⁶

Tam, kde nie je dostatočné množstvo účastníkov, posluhujúcich a spevákov, treba slávenie Veľkonočného trojdňa vynechať; veriaci nech sa na ňom zúčastnia v niektorom väčšom kostole.

Ak má jeden kňaz na starosti viac menších farností, bude vhodné, ak sa veriaci, ak je to možné, zhromaždia vo hlavnom kostole niektorej z nich na spoločnom slávení.

Ak má farár na starosti dve alebo viac farností a na Veľkonočnom trojdni sa veriaci zúčastňujú vo veľkom počte a slávenie možno konať so žiadúcou slávnosťou, môže farár slávenie Veľkonočného trojdňa — pre dobro veriacich — opakovať pri zachovaní všetkých predpisov.⁴⁷

Aby chovanci seminárov mohli „tak prežívať veľkonočné Kristovo tajomstvo, žeby vedeli doň viesť ľud, ktorý im bude zverený“,⁴⁸ majú nadobudnúť plné a dokonalé

⁴⁶ Porov. Posv. kongr. obradov, inštrukcia *Eucharisticum mysterium* (25. mája 1967) č. 26: AAS 59 (1967) 558. N.B. Patrí sa, aby sa v kláštoroch mníšok slávenie Veľkonočného trojdňa konalo s najväčšou slávnosťou, aká je len možná, v samom kostole kláštora.

⁴⁷ Porov. Posv. kongr. obradov, *Ordinationes et declarationes circa Ordinem hebdomadae sanctae instauratum*, (1. febr. 1957) č. 21: AAS 49 (1957) 91–95.

⁴⁸ II. vat. koncil, dekrét o kňazskej výchove *Optatam totius*, č. 8.

liturgické vzdelanie. Je veľmi vhodné, aby počas svojej seminárskej prípravy prežívali slávenie veľkonočných sviatkov v bohatšej a slávnostnejšej forme, najmä pod predsedníctvom biskupa.⁴⁹

IV VEČERNÁ OMŠA NA PAMIATKU PÁNOVEJ VEČERE

44. „Svätou omšou slávenou vo večerných hodinách na Zelený štvrtok Cirkev vstupuje do Veľkonočného trojdňa a spomína na tú Poslednú večeru, pri ktorej Pán Ježiš v tú noc, keď bol zradený, v bezhraničnej láske k svojim, čo boli na svete, obetoval Bohu Otcovi svoje telo a krv pod spôsobmi chleba a vína, podal ich apoštolom, aby jedli, a prikázal im, ako pokračovateľom vo svojom kňazstve, aby prinášali obeť.“⁵⁰

45. Celú pozornosť ducha treba zamerať na tajomstvá, ktoré sa v omši zvlášť uctievajú: ustanovenie Eucharistie a kňazstva a Pánovo prikázanie o bratskej láske; to treba vysvetliť v homílii.

46. Omša na pamiatku Pánovej večere sa má sláviť vo večerných hodinách, v čase najvhodnejšom na účasť celého miestneho spoločenstva. Koncelebrovať môžu všetci kňazi, aj keď v tento deň už koncelebrovali omšu svätenia olejov, alebo ak, pre dobro veriacich, musia sláviť inú omšu.⁵¹

47. Tam, kde si to vyžadujú pastoračné dôvody, miestny ordinár môže dovoliť sláviť aj inú omšu v kostoloch alebo kaplnkách, vo večerných hodinách, a, ak je naozaj nevyhnutné, aj ráno, ale iba pre tých veriacich, ktorí sa vonkoncom nemôžu zúčastniť na večernej omši. Nech sa dá pozor na to, aby sa takýmito sláveniami nevyhovovalo iba záujmom jednotlivcov alebo malých skupín, a aby to nebolo na úkor hlavnej omše.

Podľa pradávnej cirkevnej tradície sa v tento deň zakazujú všetky omše bez účasti ľudu.⁵²

48. Svätostánok nech je pred slávením celkom prázdny.⁵³ Hostie na prijímanie veriacich treba konsekrovať pri slávení tejto obety.⁵⁴ Treba pamätať aj na konsekrovanie dostatočného množstva hostií na prijímanie na Veľký piatok.

49. Na úschovu Najsvätejšej sviatosti treba pripraviť osobitnú kaplnku a primerane ju vyzdobiť tak, aby pozývala na modlitbu a rozjímanie. Veľmi sa odporúča prísna triezvosť, ktorá zodpovedá liturgii týchto dní, pričom treba odstrániť nesprávne zvyky a vyhýbať im.⁵⁵

Ak je možnosť umiestniť svätostánok v kaplnke oddelenej od hlavnej lode, odporúča sa v nej pripraviť miesto na uloženie a poklonu Najsvätejšej sviatosti.

50. Počas hymnu *Sláva Bohu na výsostiach*, podľa miestnych zvyklostí, zvonja zvony. Keď sa hymnus dospieva, odmlčia sa až do *Sláva Bohu na výsostiach* na Veľkonočnú vigíliu,

⁴⁹ Porov. Posv. kongr. pre katolícku výchovu, Instr. de institutione liturgica in seminariis, (17. mája 1979) č. 15, 33.

⁵⁰ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 297.

⁵¹ Porov. *Rímsky misál*, Večerná omša na pamiatku Pánovej večere.

⁵² Porov. *Rímsky misál*, Večerná omša na pamiatku Pánovej večere.

⁵³ Porov. *Rímsky misál*, Večerná omša na pamiatku Pánovej večere, č. 1.

⁵⁴ II. vat. koncil, konšt. o posvätej liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 55; Posv. kongr. obradov, inštr. *Eucharisticum mysterium*, (25. mája 1967) č. 31: AAS 59 (1967) 557–558.

⁵⁵ Posv. kongr. obradov, dekrét *Maxima redemptionis nostræ mysteria* (16. nov. 1955) č. 9: AAS 47 (1955) 845.

ak Konferencia biskupov alebo miestny ordinár podľa okolností neurčia inak.⁵⁶ Cez celý tento čas organ a iné hudobné nástroje možno použiť jedine na udržanie spevu.⁵⁷

51. Podľa tradície sa v tento deň vybraným mužom umývajú nohy. Týmto úkonom sa predstavuje Kristova služba a láska, lebo on „neprišiel dať sa obsluhovať, ale slúžiť“. ⁵⁸ Bude dobre, ak sa táto tradícia zachová a ak sa vysvetlí jej zmysel a význam.

52. Dary zozbierané pre chudobných najmä počas Pôstneho obdobia ako ovocie pokánia, možno priniesť v obetnej procesii, pričom ľud spieva: *Kde je láska opravdivá (Ubi caritas)*.⁵⁹

53. Vo vhodnej chvíli diakoni, akolyti alebo mimoriadni rozdávatelia prijímania vezmú počas prijímania Eucharistiu z oltára a zanesú ju chorým domov a tam im ju podajú. Takto sa chorí môžu hlbšie a užšie spojiť so sláviacou Cirkvou.

54. Po modlitbe po prijímaní sa zoradí procesia na prenesenie Najsvätejšej sviatosti cez kostol na miesto úschovy Sviatosti. Na jej čele sa nesie kríž, potom kadidlo, vedľa Najsvätejšej sviatosti zažaté sviece. Počas procesie spieva sa hymnus *Sviatosť tela tajomného (Pange lingua)* alebo iná eucharistická pieseň.⁶⁰ Najsvätejšia sviatosť sa neprenáša, ak sa v tom istom kostole nebude konať slávenie Pánovho umučenia a smrti na Veľký piatok.⁶¹

55. Sviatosť sa uloží do uzavretého svätostánku alebo kustódie. Nesmie byť vyloženie v ostenzóriu.

Svätostánok alebo kustódia nesmú mať podobu hrobu a treba sa vyhnúť ich označeniu za „hrob“. Kaplnka na uloženie Najsvätejšej sviatosti sa totiž nepripravuje na znázornenie „Pánovho hrobu“, ale na úschovu eucharistického chleba na prijímanie, ktoré sa dáva na Veľký piatok.

56. Veriacich treba vyzvať, aby po omši Pánovej večere venovali v kostole určitý čas v noci primeranej poklone Najsvätejšej sviatosti, slávnostne uloženej v tento deň. Kým trvá poklona Eucharistie, možno čítať z Jánovho evanjelia (kap. 13 — 17).

Po polnoci poklona už nemá mať slávnostný rámeč, pretože sa už začal deň Pánovho umučenia.⁶²

57. Po skončení omše sa odhalí oltár, na ktorom sa celebrovalo. Kríže v kostole treba zahaliť červeným alebo fialovým závojom, ak neboli zahalené už v sobotu pred Piatou pôstnou nedeľou. Lampy pred obrazmi svätých sa nezapaľujú.

---

⁵⁶ Porov. *Rímsky misál*, Večerná omša na pamiatku Pánovej večere.

⁵⁷ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 300.

⁵⁸ *Mt* 20, 28.

⁵⁹ Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 303.

⁶⁰ Porov. *Rímsky misál*, Večerná omša na pamiatku Pánovej večere, č. 15–16.

⁶¹ Porov. Posv. kongr. obradov, *Declaratio 15 martii 1956*, č. 3: AAS 48 (1956) 153; Posv. kongr. obradov, *Ordinationes et declarationes circa Ordinem hebdomadæ sanctæ instauratum*, (1. febr. 1957) č. 14: AAS 49 (1957) 93.

⁶² Porov. *Rímsky misál*, Večerná omša na pamiatku Pánovej večere, č. 21; Posv. kongr. obradov, dekrét *Maxima redemptionis nostræ mysteria* (16. nov. 1955) č. 8–10: AAS 47 (1955) 845.

V PIATOK PÁNOVHO UMUČENIA A SMRTI

58. V tento deň, keď „bol obetovaný Kristus, náš veľkonočný Baránok“,⁶³ Cirkev rozjíma o umučení a smrti svojho Pána a Ženícha a uctieva kríž, a tak si pripomína svoj pôvod z boku Krista spiaceho na kríži a prosí za spásu celého sveta.

59. Cirkev v tento deň podľa pradávej tradície neslávi Eucharistiú; sväté prijímanie sa veriacim dáva jedine v slávení Pánovho umučenia a smrti; chorým, ktorí sa nemôžu zúčastniť na tomto slávení, možno zaniest' sväté prijímanie v ktorúkoľvek hodinu dňa.⁶⁴

60. Piatok Pánovho umučenia a smrti je deň pokánia záväzného v celej Cirkvi; vtedy sa zdržiavame mäsitého pokrmu a zachovávame pôst.⁶⁵

61. V tento deň sa prísne zakazuje slávenie sviatostí okrem sviatosti pokánia a pomazania chorých.⁶⁶ Pohrebné obrady nech sa slávia bez spevu a bez zvuku organa a zvonov.

62. Odporúča sa, aby sa v tento deň posvätné čítanie a ranné chvály slávil v kostole za účasti ľudu (porov. č. 40).

63. Slávenie Pánovho umučenia a smrti nech sa koná v popoludňajších hodinách, a to okolo pätnástej hodiny. Z pastoračných dôvodov možno vybrať výhodnejší čas, najmä ak sa veriaci ľud môže ľahšie zhromaždiť, napríklad hneď po poludní alebo v neskorších hodinách, nie však po dvadsiatej prvej hodine.⁶⁷

64. Treba nábožne a verne dodržať poriadok liturgických úkonov Pánovho umučenia a smrti (liturgia slova, poklona krížu a sväté prijímanie), ktorá pochádza z dávnej tradície Cirkvi. Nikomu nie je dovolené nič svojvoľne meniť.

65. Kňaz a posluhujúci idú k oltáru v tichosti, bez spevu. Ak treba povedať na úvod niekoľko slov, možno tak urobiť pred vstupom posluhujúcich.

Kňaz a posluhujúci po uctení oltára padnú na tvár. Túto prostráciu ako obrad vlastný tomuto dňu treba dôsledne zachovať, pretože vyjadruje jednak pokorenie „pozemského človeka“⁶⁸ a jednak žiaľ a bolesť Cirkvi.

Počas vstupu kňaza a posluhujúcich veriaci stoja, potom si aj oni kľaknú a v tichosti sa modlia.

66. Majú sa čítať všetky čítania. Responzóriový žalm a spev pred evanjeliom sa spieva zvyčajným spôsobom. Rozprávanie o Pánovom umučení, pašie, podľa Jána sa spieva alebo číta tak isto ako v predchádzajúcu nedeľu (porov. č. 33). Po skončení pašii nasleduje homília. Na jej konci možno veriacich vyzvať aby chvíľu rozjímali.⁶⁹

---

⁶³ 1Kor 5, 7.

⁶⁴ Porov. *Rímsky misál*, Veľký piatok, č. 1. 3.

⁶⁵ PAVOL VI., apošt. konšt. *Pœnitementi*, II, 2: AAS 58 (1966) 183; CIC, kán. 1251.

⁶⁶ Porov. *Rímsky misál*, Veľký piatok, č. 1; Kongr. pre bohoslužbu *Declaratio Ad Missale Romanum*, in *Notitiæ* 13 (1977) 602.

⁶⁷ Porov. *Rímsky misál*, Veľký piatok, č. 3; Posv. kongr. obradov, *Ordinationes et declarationes circa Ordinem hebdomadæ sanctæ instauratum*, (1. febr. 1957) č. 15: AAS 49 (1957) 94.

⁶⁸ Porov. *Rímsky misál*, Veľký piatok, č. 5, druhá modlitba.

⁶⁹ Porov. *Rímsky misál*, Veľký piatok, č. 9; Porov. *Cæremoniale Episcoporum*, č. 319.

67. Všeobecnú modlitbu treba konať presne čo do textu i čo do formy podľa pradávnej tradície, a treba brať úmysly v celom rozsahu, pretože vynikajúco naznačuje všeobecnú moc umučenia Krista, ktorý visel na kríži za spásu celého sveta. Ak to dôležitý verejný záujem vyžaduje, miestny ordinár môže dovoliť alebo určiť, aby sa pridala aj iná modlitba na osobitný úmysel.⁷⁰

Spomedzi modlitieb uvedených v misáli môže si kňaz vybrať tie, ktoré lepšie vyhovujú miestnym okolnostiam. Ale aj v takomto prípade sa má zachovať poradie úmyslov, určených pre spoločnú modlitbu.⁷¹

68. Kríž, ktorý sa má odhaliť a dať ľudu na poklonu, nech je dostatočne veľký a pekný. Na tento obrad si možno vybrať jednu z dvoch foriem uvedených v misáli. Treba mu dať lesk hoden tajomstva našej spásy. Výzvu na poklonu svätému krížu aj odpoveď ľudu treba spievať. Po každom pokľaknutí, kým kňaz stojí a drží kríž vyzdvihnutý, treba zachovať chvíľu ticha plnú úcty.

69. Každý veriaci má mať možnosť pokloniť sa krížu, pretože osobná poklona krížu je dôležitým prvkom tohto slávenia. ak by však pri slávení bolo priveľké množstvo veriacich, možno poklonu vykonať spoločne.⁷²

Pretože ide o pravdivosť znaku, na poklonu sa vystaví iba jeden kríž. Počas poklony sa spievajú antifóny, „impropéria“ (výčitky) a hymnus, pretože pôsobivo pripomínajú dejiny spásy,⁷³ alebo iné primerané spevy (porov. č. 42).

70. Kňaz výzvu na modlitbu Pána spieva a všetci prítomní v speve pokračujú. Znak pokoja sa nedáva. Sväté prijímanie sa dáva podľa obradu opísaného v misáli.

Cez prijímanie možno spievať žalm 22 alebo iný primeraný spev. Po skončení prijímania sa nádoba s hostiami odnesie na pripravené miesto mimo kostola.*

71. Po slávení sa obnaží oltár, nechá sa však kríž so štyrmi svietnikmi. V kostole sa pripraví vhodné miesto (napríklad to môže byť kaplnka slúžiaca na úschovu Eucharistie od Zeleného štvrtka), kde sa umiestni Pánov kríž, aby sa mu mohli veriaci pokloniť a uctiť ho bozkom, a kde by mohli meditovať.

72. Pre veľký pastoračný význam nech sa nikdy nezanedbajú pobožnosti, ako je krížová cesta, procesia vyjadrujúca úctu k umučeniu a spomienka na bolesti Panny Márie. Texty a spevy týchto pobožností musia byť v súlade s duchom liturgie týchto dní. Čas konania týchto pobožností treba prispôbiť času hlavného slávenia tak, aby sa výrazne ukázalo, že liturgický úkon svojou povahou veľmi vysoko prevyšuje všetky tieto pobožnosti.⁷⁴

VI BIELA SOBOTA

73. Na Bielu sobotu Cirkev zotrúva pri Pánovom hrobe a rozjíma o jeho utrpení a smrti, ako aj o zostúpení k zosnulým,⁷⁵ a v modlitbe a pôste očakáva jeho zmŕtvychvstanie. Veľmi

⁷⁰ Porov. *Rímsky misál*, Veľký piatok, č. 12.

⁷¹ Porov. *Rímsky misál*, Všeobecné smernice, č. 46.

⁷² Porov. *Rímsky misál*, Veľký piatok, č. 19.

⁷³ Porov. *Mich* 6, 3–4.

* Na Slovensku sa však Sviatosť prenáša do Božieho hrobu na základe dávnej tradície a na základe dekrétu Kongregácie pre Boží kult, Prot. 615/88. (Pozn. 2. redakcie.)

⁷⁴ Porov. II. vat. koncil, konšt. o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 13.

⁷⁵ Porov. *Rímsky misál*, Biela sobota; Apoštolské vyznanie viery; *IPt* 3, 19.

sa odporúča, aby sa posvätné čítanie a ranné chvály konali za účasti ľudu (porov. č. 40).⁷⁶ Keď to nie je možné, treba pripraviť slávenie Božieho slova alebo pobožnosť zodpovedajúcu tajomstvu tohto dňa.

74. V kostole možno vyložiť na úctu veriacich obrazy Krista ukrižovaného alebo ležiaceho v hrobe, alebo obraz jeho zostúpenia k zosnulým, ktoré objasňujú tajomstvo Bielej soboty, ako aj obraz Bolestnej Panny Márie.

75. Dnes sa Cirkev striktne zdržiava obety omše.⁷⁷ Sväté prijímanie možno dať len ako viatikum. Neslobodno dovoliť slávenie manželstva a iných sviatostí okrem sviatosti pokánia a pomazania chorých.

76. Veriacich treba poučiť o osobitnej povahe Bielej soboty.⁷⁸ Slávnostné zvyky a tradície spojené s týmto dňom a súvisiace s veľkonočným slávením anticipovaným voľakedy na Bielu sobotu, treba preniesť na noc a na deň Veľkej noci.

VII VEĽKONOČNÁ NEDEĽA PÁNOVHO ZMŔTVYCHVSTANIA

A) *Veľkonočná vigília vo svätej noci*

77. Podľa najstaršej tradície táto noc je očakávaním Pána⁷⁹ a vigília, ktorá sa v nej slávi, pripomína svätú noc, v ktorú Pán vstal z mŕtvych, a pokladá sa za „matku všetkých svätých vigílií“⁸⁰ V nej totiž Cirkev bdie, očakáva Pánovo zmŕtvychvstanie a slávi ho sviatosťami kresťanskej iniciácie.⁸¹

1. *Čo znamená nočný ráz Veľkonočnej vigílie*

78. „Celá slávnosť Veľkonočnej vigílie sa koná v noci. Nemá sa začať pred súmrakom a má sa skončiť pred svitaním nedeľného rána.⁸² Túto zásadu treba chápať doslovne. Vonkoncom nemožno pripustiť jej protirečiace zneužitia a zvyky, ktoré sa niekde zahniezdili — že sa totiž Veľkonočná vigília slávi v čase, keď sa zvyčajne anticipujú nedeľné omše.⁸³

Je zaujímavé, že sa tieto dôvody, ktorými niektorí podopierajú anticipovanie Veľkonočnej vigílie, ako je napríklad všeobecné ohrozenie, nikdy neuvádzajú, pokiaľ ide o polnočnú omšu Narodenia Pána alebo o rozličné iné zhromaždenia konané v noci.

79. Veľkonočnú vigíliu, v ktorej Hebreji očakávali nočný prechod Pána, ktorý ich vyslobodil z faraónovho otroctva, neskôr slávili ako pamiatku každý rok; bola predobrazom budúcej pravej, Kristovej noci, to jest noci pravého oslobodenia, v ktorej „Kristus rozlámал okovy smrti a víťazne vstal z hrobu“.⁸⁴

80. Už od začiatku Cirkev každý rok slávila Veľkú noc, ako slávnosť slávností, najmä nočnou vigíliou. Veď Kristovo zmŕtvychvstanie je základom našej viery a nádeje a krst

⁷⁶ Porov. Všeobecné smernice o liturgii hodín, č. 210.

⁷⁷ Porov. *Rímsky misál*, Biela sobota.

⁷⁸ Posv. kongr. obradov, dekrét *Maxima redemptionis nostrae mysteria* (16. nov. 1955) č. 2: AAS 47 (1955) 843.

⁷⁹ Porov. *Ex* 12, 42.

⁸⁰ Sv. AUGUSTÍN, *Sermo* 219, *PL* 38, 1088.

⁸¹ *Ceremoniale Episcoporum*, č. 332.

⁸² Porov. *Ceremoniale Episcoporum*, č. 333; *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 3.

⁸³ Posv. kongr. obradov, inštr. *Eucharisticum mysterium*, (25. mája 1967) č. 28, AAS 59 (1967) 556–557.

⁸⁴ *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 19, veľkonočný chválospev.

a birmovanie nás uvádzajú do Kristovho veľkonočného tajomstva: spolu s ním sme zomreli, s ním sme boli pochovaní, s ním vzkriesení a s ním budeme aj kralovať.⁸⁵

Táto vigília je aj očakávaním Pánovho príchodu.⁸⁶

2. Štruktúra Veľkonočnej vigílie a význam jednotlivých prvkov a častí

81. Veľkonočná vigília sa slávi takto: Po obrade svetla a veľkonočnom chválospeve (prvá časť vigílie) svätá Cirkev rozjíma o divoch, ktoré Pán Boh konal pre svoj ľud od začiatku (druhá časť vigílie, liturgia slova) až do chvíle, keď so svojimi novými členmi zrodenými v krste (tretia časť) pozvaná k sviatostnému stolu, ktorý Pán pripravil Cirkvi ako pamiatku svojej smrti a zmŕtvychvstania, až kým nepríde (štvrtá časť).⁸⁷

Toto liturgické usporiadanie nemôže nik svojvoľne meniť.

82. Prvú časť tvoria symbolické úkony a gestá, ktoré treba konať dôstojne a povznesene, aby veriaci naozaj mohli pochopiť ich význam vysvetľovaný aj povzbudeniami a liturgickými modlitbami.

Ak je to možné, treba na vhodnom mieste mimo kostola pripraviť z dreva vatru na požehnanie nového ohňa; plameň má byť taký, aby naozaj rozptýlil tmu a osvetlil noc.

Pretože ide o pravdivosť znaku, veľkonočnú sviecu (paškál) treba pripraviť z vosku, každý rok novú, jedínú, dosť veľkú, nikdy nie umelú, lebo iba tak bude môcť naznačiť, že Kristus je svetlo sveta. Požehnáva sa znakmi a slovami uvedenými v misáli alebo inými, schválenými Konferenciou biskupov.⁸⁸

83. Procesiu, ktorou ľud vchádza do kostola, vedie jediné svetlo veľkonočnej sviece. Ako synov Izraela viedol v noci ohnivý stĺp, kresťania zasa kráčajú za zmŕtvychvstalým Kristom. Nič neprekáža tomu, aby sa po odpovedi ľudu *Bohu vd'aka* pridala nejaká aklamácia (zvolanie) Kristovi na počesť.

Svetlo veľkonočnej sviece sa postupne prenáša na sviece, ktoré držia v rukách všetci prítomní; elektrické svetlá sú zatiaľ zhasnuté.

84. Diakon prednesie veľkonočný chválospev, ktorý v podobe rozsiahlej lyrickej básne ospevuje celé veľkonočné tajomstvo vložené do ekonómie spásy. Ak je to potrebné, ak nie je poruke diakon a ak ho nemôže predniesť ani celebrujúci kňaz, možno túto úlohu zveriť spevákovi. Konferencie biskupov môžu tento chválospev upraviť tak, že vložia doň niekoľko zvolaní pre ľud.⁸⁹

85. Druhú časť vigílie tvoria čítania zo Svätého písma. Opisujú význačné udalosti dejín spásy o ktorých majú veriaci nerušene rozjímať. K tomu im pomáha spev rezponzóriového žalmu, chvíľa ticha a modlitba celebrujúceho kňaza.

Obnovený obrad vigílie obsahuje sedem čítaní zo Starého zákona, vybraných zo Zákona a z Prorokov a prevzatých z najstaršej tradície východnej i západnej Cirkvi, a dve čítania z Nového zákona, z Apoštola a z evanjelia. Cirkev takto vysvetľuje Kristovo

⁸⁵ Porov. II. vat. koncil, konšt. o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 6; porov. *Rim* 6, 3–6; *Ef* 2, 5–6; *Kol* 2, 12–13; *2Tim* 2, 11–12.

⁸⁶ „Tú noc slávime bdením, lebo Pán vstal z mŕtvych, a ten život... kde niet smrti, niet spánku, začal pre nás vo svojom tele; a tak ho vzkriesil z mŕtvych, že neumrie, ani smrť nebude nad ním panovať... Preto Zmŕtvychvstalý, ktorému trochu dlhším bdením spievame, nám dá, že s ním budeme bez konca žiť a kralovať.“ Sv. AUGUSTÍN, *Sermo Guelferbytan.*, 5, 4, *PLS* 2, 552.

⁸⁷ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 2.

⁸⁸ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 10–12.

⁸⁹ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 17.

veľkonočné tajomstvo, „počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov“.⁹⁰ Preto treba čítať, ak je to možné, všetky čítania, aby sa dokonale zachoval ráz Veľkonočnej vigílie, ktorej slávenie si žiada dlhší čas.

Ak si to však vyžadujú pastoračné okolnosti a treba obmedziť počet čítaní, nech sa prečítajú aspoň tri čítania zo Starého zákona, čiže zo Zákona a z Prorokov; nikdy však neslobodno vynechať čítanie 14. kapitoly z Knihy Exodus s chválospevom.⁹¹

86. Typologický význam Starého zákona spočíva v Novom zákone a stáva sa zjavným modlitbou, ktorú celebrujúci kňaz hovorí po jednotlivých čítaniach; je však užitočné uviesť veriacich do čítania krátkym príhovorom, aby tak lepšie chápali jeho zmysel. Tento príhovor môže predniesť sám kňaz alebo diakon.

Národné alebo diecézne liturgické komisie nech k tomu pripravia vhodné texty, ktoré by duchovní pastieri mohli použiť.

Po čítaní nasleduje spev žalmu s odpoveďou ľudu.

Pri opakovaní jednotlivých častí treba zachovať určitý rytmus, aby sa tak podporila účasť a nábožnosť veriacich.⁹² Treba sa postarať o to, aby sa namiesto žalmov nepripustili iné ľudové piesne.

87. Po skončení čítania zo Starého zákona sa spieva hymnus *Sláva Bohu na výsostiach*, pritom, podľa miestnych zvykov zvonia zvony, prednesie sa kolekta a tak sa prechádza k čítaniam z Nového zákona. Číta sa Apoštolovo povzbudenie o krste ako o včlenení do Kristovho veľkonočného tajomstva.

Potom všetci vstanú; kňaz intonuje trikrát *Aleluja* postupne vždy vyšším hlasom, ľud to isté opakuje.⁹³ Ak treba, *Aleluja* prednesie žalmista alebo spevák; ľud ho opakuje a vkladá ho ako zvolanie medzi verše žalmu 118, toľko ráz citovaného Apoštolmi v ohlasovaní veľkonočnej zvesti.⁹⁴ Napokon sa evanjeliom zvestúva Pánovo zmŕtvychvstanie, čím vyvrcholí celá liturgia slova. Nech sa po evanjeliu nevynechá homília, čo aká krátka.

88. Treťou časťou vigílie je krstná liturgia. Kristova a naša Veľká noc sa teraz slávi vo sviatosti. Naplno sa to vyjadruje v kostoloch, v ktorých je krstný prameň, predovšetkým ak sa slávi uvedenie dospelých do kresťanského života alebo aspoň krst detí.⁹⁵ Aj keď nie sú krstenci, vo farských kostoloch treba požehnať krstnú vodu. Ak sa toto požehnanie nekoná v krstnom prameni, ale v presbytériu, krstná voda sa potom preniesie do baptistéria a tam sa uchová cez celé Veľkonočné obdobie.⁹⁶ Kde nie sú krstenci a ani sa nemá požehnať krstný prameň, spomienka na krst sa koná požehnaním vody určenej na pokropenie ľudu.⁹⁷

89. Nasleduje obnovenie krstných sľubov. Uvádza sa príhovorom celebrujúceho kňaza. Veriaci stoja, držia v rukách zažaté sviece a odpovedajú na otázky. Potom ich celebrant pokropí vodou. Tieto úkony a slová im pripomínajú krst, ktorý prijali. Celebrujúci kňaz kráča loďou kostola a kropí ľud, pričom všetci spievajú antifónu *Tiekla voda (Zrel som vodu) (Vidi aquam)* alebo iný spev s myšlienkou na krst.⁹⁸

⁹⁰ Lk 24, 27; porov. Lk 24, 44–45.

⁹¹ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 21.

⁹² Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 23.

⁹³ Porov. *Ceremoniale Episcoporum*, č. 352.

⁹⁴ Porov. *Sk* 4, 11–12; *Mt* 21, 42; *Mk* 12, 10; *Lk* 20, 17.

⁹⁵ Porov. *Rímsky rituál*, Obrad krstu detí, č. 6.

⁹⁶ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 48.

⁹⁷ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 45.

⁹⁸ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 47.

90. Štvrtú časť Vigílie a jej vrchol tvorí slávenie Eucharistie. Eucharistia je v plnom zmysle veľkonočnou sviatosťou, čiže pamiatkou obety kríža a prítomnosťou vzkrieseného Krista, zavŕšením kresťanskej iniciácie a predzvesťou večnej Veľkej noci.

91. Treba sa vyhnúť prirýchlemu sláveniu eucharistickej liturgie; je lepšie, keď všetky obrady a slová nadobudnú čo najplnšiu výrazovú silu: všeobecná modlitba, v ktorej novopokrstení už ako veriaci po prvý raz uplatňujú svoje kráľovské kňazstvo;⁹⁹ sprievod s obetnými darmi za účasti novopokrstených, ak sú; eucharistická modlitba — prvá, druhá alebo tretia, a to spievaná — s príslušnými embolizmami;¹⁰⁰ napokon prijímanie Eucharistie ako prejav plnej účasti na slávenom tajomstve. Na prijímanie sa vhodne spieva žalm 118 s antifónou, *Náš veľkonočný Baránok Kristus*, alebo žalm 34 s antifónou *Aleluja, aleluja, aleluja* alebo iný jasavý veľkonočný spev.

92. Je vhodné, aby sa v prijímaní vo Veľkonočnej vigílii dosahovala plnosť eucharistického znaku prijímaním pod spôsobmi chleba a vína. Miestni ordinári nech zväžia vhodnosť tohto povolenia a okolnosti prijímania.¹⁰¹

3. Niektoré pastoračné pokyny

93. Liturgia Veľkonočnej vigílie nech sa koná tak, aby mohla poskytnúť kresťanskému ľudu celé bohatstvo tak modlitieb ako aj obradov. Treba zachovať pravdivosť vecí, podporovať účasť veriacich a na slávenie zabezpečiť dostatok miništrantov a lektorov, ako aj zbor spevákov.

94. Bude dobre, ak sa niekedy v jednom kostole zhromaždia viaceré spoločenstvá, najmä ak pre blízkosť kostolov alebo pre malý počet účastníkov nemožno uskutočniť plné a primerané slávenie.

Treba podporovať účasť jednotlivých skupín na takom slávení Veľkonočnej vigílie, v ktorom môžu všetci zhromaždení veriaci prežiť hlbšie príslušnosť k tomu istému cirkevnému spoločenstvu.

Veriacich, ktorí trávia dni pracovného voľna mimo vlastnej farnosti, treba povzbudiť, aby sa zúčastnili na liturgickom slávení na tom mieste, kde sa budú zdržovať.

95. Pri ohlasovaní Veľkonočnej vigílie treba dbať na to, aby sa nepredstavovala ako posledné chvíle Bielej soboty. Je lepšie povedať, že Veľkonočná vigília sa slávi v Paschálnu noc ako jediný bohoslužobný úkon. Duchovných pastierov treba upozorniť, že v katechéze majú starostlivo poučiť veriacich, že sa majú zúčastniť na celej vigílii.¹⁰²

96. Lepšie slávenie Veľkonočnej vigílie si žiada, aby sami duchovní pastieri stále hlbšie chápali jej texty a obrady, a tak mohli odovzdávať pravú mystagógiu.

B) Deň Veľkej noci

97. Omšu na Veľkú noc treba sláviť čo najslávnostnejšie. Je vhodné namiesto úkonu kajúcnosti kropiť ľud vodou požehnanou na Vigíliu; medzitým sa spieva antifóna *Tiekla voda*

⁹⁹ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 49; *Rímsky rituál*, Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života, č. 36.

¹⁰⁰ Porov. *Rímsky misál*, Veľkonočná vigília, č. 53; tamže, Omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, 3: Pri udeľovaní krstu.

¹⁰¹ Porov. *Rímsky misál*, Všeobecné smernice, č. 240-242.

¹⁰² Porov. II. vat. koncil, konšt. o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 56.

(*Zrel som vodu*) (*Vidi aquam*) alebo iný spev s myšlienkou na krst. Nádoby na svätenú vodu pri vchode do kostola (tzv. sväteničky) treba naplniť tou istou vodou.

98. Treba zachovať, kde je to zvykom, alebo podľa okolností zaviesť tradíciu sláviť na Veľkú noc krstné vešpery, pri ktorých sa počas spievania žalmov ide v sprievode ku krstnému prameňu.¹⁰³

99. Veľkonočná svieca (paškál), ktorá má miesto pri ambone alebo pri oltári, nech sa zažiha aspoň na všetky väčšie liturgické slávenia v tomto období, či už pri omši alebo pri ranných chválach a vešperách, a to až do Nedele zoslania Ducha Svätého. Po nej sa veľkonočná svieca s príslušnou úctou uchováva v baptistériu a tam sa od nej pri slávení krstu zažihajú sviece pokrstených. Pri pohrebe sa veľkonočná svieca položí k rakve, aby sa tak naznačilo, že smrť je pre kresťana jeho vlastnou Veľkou nocou.

Veľkonočná svieca sa mimo veľkonočného obdobia nezapaľuje, ani neuchováva v presbytériu.¹⁰⁴

VIII VEĽKONOČNÉ OBDOBIE

100. Slávenie Veľkej noci pokračuje Veľkonočným obdobím. Päťdesiat dní od nedele Zmŕtvychvstania až po Nedeľu zoslania Ducha Svätého sa slávi radostne ako jeden sviatočný deň, ba ako jedna „veľká nedeľa“.¹⁰⁵

101. Nedele tohto obdobia sa označujú ako veľkonočné a majú prednosť pred všetkými sviatkami Pána a slávnosťami. Ak prípadnú nejakú slávnosť na nedeľu, anticipujú sa v sobotu.¹⁰⁶ * Slávenia na počesť preblahoslavenej Panny Márie alebo svätých, ktoré sú v týždni, nemožno znova konať v tieto nedele.¹⁰⁷

102. Celý tento čas je pre dospelých, ktorí prijali na Veľkonočnú vigíliu kresťanskú iniciáciu, obdobím „mystagógie“. A tak všade, kde sú novopokrstení, treba dodržať, čo sa predpisuje v Obrade uvedenia dospelých do kresťanského života v č. 37–40 a 235–239. Všade sa však cez Veľkonočnú oktávu v eucharistickej modlitbe koná spomienka na novopokrstených.

103. Cez celé Veľkonočné obdobie sa pri nedeľných omšiach vyhradí medzi veriacimi osobitné miesta pre neofytov. Všetci neofyti nech sa usilujú zúčastniť na omšiach spolu so svojimi krstnými rodičmi. Nech je o nich zmienka v homílii a, ak je to vhodné, aj v modlitbe veriacich. Okolo Nedele zoslania Ducha Svätého nech sa na zakončenie obdobia mystagógie, podľa krajových zvyklostí, uskutoční nejaké osobitné slávenie.¹⁰⁸ Je primerané, ak deti v tieto veľkonočné nedele prijmú po prvý raz Eucharistiu.

¹⁰³ Porov. Všeobecné smernice o liturgii hodín, č. 213.

¹⁰⁴ Porov. *Rímsky misál*, Nedeľa zoslania Ducha Svätého, záverečná rubrika; *Rímsky rituál*, Obrad krstu detí, Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života, Všeobecný úvod, č. 25.

¹⁰⁵ Porov. Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári, č. 22.

¹⁰⁶ Porov. Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári, č. 5. 23.

* V tejto veci od vydania obežníka bola urobená zmena, slávnosti sa už neanticipujú v sobotu, ale sa prekladajú na nasledujúci pondelok ak nejde o Kvetnú nedeľu alebo Nedeľu Pánovho zmŕtvychvstania. (Porov. dekrét Kongregácie pre bohoslužbu a sviatosti Prot. CD500/1989) Pozn. 2. redakcie.

¹⁰⁷ Porov. Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári, č. 58.

¹⁰⁸ Porov. *Rímsky rituál*, Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života, č. 235–237. Porov. tamže, č. 238–239.

104. Vo Veľkonočnom období majú duchovní pastieri veriatic, ktorí už prijali Eucharistiu, poučiť o význame cirkevného príkazu prijať v tomto období sväté prijímanie.¹⁰⁹ Veľmi sa odporúča, aby sa najmä vo Veľkonočnej oktáve prinieslo sväté prijímanie chorým.

105. Kde je zvykom požehnávať domy z príležitosti veľkonočných sviatkov, nech to urobí farár alebo iní, ním poverení presbyteri alebo diakoni. Je to vzácna príležitosť na vykonávanie pastoračného úradu.¹¹⁰ Farár nech vykoná pastoračnú návštevu v každej rodine, nech sa porozpráva s jej členmi a krátko sa s nimi pomodlí, pričom použije texty z Benedikcionála.¹¹¹ Vo veľkých mestách treba využiť možnosť zhromaždiť viac rodín naraz a sláviť s nimi obrad požehnaní.

106. Na viacerých miestach v jednotlivých národoch žijú mnohé ľudové zvyky súvisiace so sláveniami vo Veľkonočnom období, ktoré niekedy zhromaždia viac ľudí ako samo liturgické slávenie. Neslobodno čo len trochu pohádzať takýmito zvykmi, pretože môžu poslúžiť na vyjadrenie náboženskej mentality veriatic. Preto nech sa Konferencie biskupov a miestni ordinári postarajú o to, aby sa zvyky, ktoré môžu podporovať nábožnosť, dostali čo najviac do súladu s posvätnou liturgiou, aby sa naplnili jej duchom, od nej sa určitým spôsobom odvodzovali a k nej privádzali ľud.¹¹²

107. Toto posvätné obdobie päťdesiatich dní sa završuje Nedeľou zoslania Ducha Svätého, ktorou sa pripomína dar Ducha Svätého, vyliaty na apoštolov, počiatky Cirkvi a začiatok jej poslania k všetkým národom.¹¹³

Odporúča sa predĺžené slávenie omše na vigíliu, ktorá nemá krstný ráz, ako je to vo Veľkonočnej vigílii ale ráz vytrvalej modlitby podľa príkladu apoštolov a učeníkov, ktorí jednomyseľne zotrvali na modlitbe spolu s Máriou, Ježišovou matkou, a očakávali Ducha Svätého.¹¹⁴

108. „Charakteristickým znakom veľkonočnej slávnosti je, že sa celá Cirkev raduje z odpustenia hriechov, čo sa stáva nie len v tých, ktorí sa znovuzrodzujú vo svätom krste, ale aj v tých, čo už dávnejšie patria do počtu adoptívnych detí.“¹¹⁵ Intenzívnejšou pastoračnou činnosťou a väčším duchovným úsilím každého, ak Pán dožičí, prenikne veľkonočné tajomstvo, zmysľanie všetkých, čo ho slávil, a prejavia ho aj v každodennom živote a mravoch.¹¹⁶

---

¹⁰⁹ Porov. CIC, kán. 920.

¹¹⁰ Porov. Posv. kongr. obradov, dekrét *Maxima redemptionis nostrae mysteria* (16. nov. 1955) č. 24: AAS 47 (1955) 847.

¹¹¹ *Benedikcionál*, hlava I, II, Obrad požehnaní rodín. (U nás je zvykom požehnávať domy okolo sviatku Zjavenia Pána — pozn. 1. redakcie.)

¹¹² Porov. II. vat. koncil, konšt. o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 13; porov. Kongr. pre bohoslužbu, *Orientamenti e proposte per la celebrazione dell' anno mariano*, (3. apr. 1987) č. 3, 51–56.

¹¹³ Porov. Všeobecné smernice o liturgickom roku a o kalendári, č. 23.

¹¹⁴ Prvé večery slávnosti sa môžu spojiť s omšou podľa bodu č. 96 *Všeobecných smerníc o liturgii hodín*. Aby sa tajomstvo tohto dňa hlbšie spoznalo, možno čítať viacero čítaní zo Svätého písma, ktoré sa v lekcoinári na túto omšu predkladajú ako ľubovoľné. V tomto prípade lektor ide k ambone a tam prednesie prvé čítanie. Potom žalmista alebo spevák povie žalm a ľud povie rezponzum. Nato všetci vstanú a kňaz povie: *Modlime sa*. Všetci sa chvíľu v tichosti modlia. Potom povie kolekту primeranú čítaniu (napríklad niektorú z modlitieb dňa z ferii po Siedmej veľkonočnej nedeli).

¹¹⁵ Sv. LEV VEĽKÝ, *Sermo 6 de Quadragesima*, 1–2: PL 54, 285

¹¹⁶ Porov. *Rímsky misál*, Sobota po Siedmej veľkonočnej nedeli, kolekta.

Dané v Ríme, v budove Kongregácie pre bohoslužbu, 16. januára 1988.

PAVOL AUGUSTÍN kard. MAYER, OSB
Prefekt

✠ VERGÍLIUS NOÈ
tit. arcibiskup vonkarienský
tajomník